

Handläggare: Helena Schmidt
Telefon: 08-508 28 709

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2012-10-23 p 13

Kemikalier i leksaker - tillsyn av detaljhandeln

Ett projekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten ”Kemikalier i leksaker – tillsyn av detaljhandeln”
2. Överlämna rapporten till Kemikalieinspektionen, branschorganisationerna Barn & Baby och Svensk Handel samt besökta återförsäljare

Gunnar Söderholm
Förvaltningsdirektör

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Under 2010 startade miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm och Malmö ett samarbete inom kemikalietillsynen, med fokus på kemikalier i varor. I denna rapport presenteras resultaten från ett tillsynsprojekt där 24 leksaksbutiker besökts.

Den diffusa spridningen av kemikalier i samhället via varor är ett problem som uppmärksammas allt mer. Leksaker kan innehålla flera ämnen med farliga egenskaper. Exempel på sådana ämnen är mjukgörare (ftalater) i plastleksaker och tungmetaller i elektroniska leksaker.

Regler om kemikalier i varor finns främst i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach (förordning (EG) nr 1907/2006) som trädde i kraft i EU 2007. Reach förbjuder användningen av vissa ftalater i leksaker. I Reach finns också en så kallad kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen. Med den följer ett informationskrav som innebär att den som säljer en vara är skyldig att informera sina kunder om varan innehåller ett ämne på

kandidatförteckningen. Det så kallade RoHS-direktivet förbjuder vissa tungmetaller och flamskyddsmedel i elektroniska leksaker. Tillsynen har också stöd i miljöbalkens allmänna hänsynsregler.

Projektets huvudsakliga mål var att:

- Undersöka om varorna innehåller förbjudna kemikalier
- Öka kunskapen om kemikalier i varor hos leksaksbutiker
- Undersöka butikernas rutiner för att uppfylla informationskravet i Reach
- Ta reda på hur butikernas kemikaliearbete fungerar när det gäller varor

Vid inspektionerna i butikerna ställdes frågor i syfte att få information om ovanstående punkter. Två leksaker per butik valdes ut och frågor ställdes om deras kemikalieinnehåll. Leksakerna analyserades för att se om de innehöll ftalater och vissa tungmetaller. Sammanlagt valdes 24 varor ut.

Det finns också andra bestämmelser om kemikalier i varor, i första hand är det då leksaksdirektivet och reglerna om produktsäkerhet som påverkar. I leksaksdirektivet finns regler om/begränsningar av bl.a kemiska ämnen. Tillsynen över detta direktiv utövas av Kemikalieinspektionen, Elsäkerhetsverket och Konsumentverket. Att den lokala tillsynsmyndigheten inte svarar för tillsynen enligt leksaksdirektivet är enligt miljöförvaltningens uppfattning olyckligt och möjligheten för kommunerna att även utöva tillsyn över leksaksdirektivet, i den del som handlar om kemiska ämnen, borde utredas. Enligt produktsäkerhetslagen gäller att bara konsumentprodukter som är säkra ur hälsosynpunkt får sättas ut på marknaden. Lagen gäller både för akuta skador och skador som kan uppstå på lång sikt, till exempel genom användning av farliga ämnen i textilier.

Resultat

- Två varor innehöll för höga halter av förbjudna ftalater. Ytterligare fyra varor innehöll förbjudna ftalater men under gränsvärdet. Två elektroniska varor innehöll för höga halter av bly.
- I ungefär hälften av butikerna fanns kännedom eller viss kännedom om Reach, kandidatförteckningen och RoHS. De flesta butiker kände dock till att det kan förekomma farliga kemikalier i leksaker och också att de har en informationsplikt gentemot kund. Nivån på kunskapen varierade dock och butikerna litar i stor utsträckning på att deras leverantörer uppfyller lagstiftningen.
- Hos alla butiker utom en fanns någon slags rutin för att uppfylla informationskravet enligt Reach. För att få information om kemikalieinnehållet kontaktar butiken vanligen sin leverantör. Om varorna köps in centralt är det huvudkontoret som tar fram uppgifterna.

- Från 19 av de 24 butikerna kom redovisningar om varornas kemikalieinnehåll. Fem butiker (20 %) skickade inte in någon dokumentation. Den information som redovisades var inte alltid relevant utan gällde ibland krav enligt annan lagstiftning t.ex. leksaksdirektivet. Detta indikerar att det är svårt att uppfylla informationsplikten. Förelägganden har inte meddelats, även om ingen dokumentation levererats, eftersom syftet med butikernas redovisningar främst har varit att se vilken information som är möjlig för dem att få fram.

Ett annat viktigt resultat av projektet är att butikerna har fått ökad kunskap vilket ökar förutsättningarna för att de ska kunna undvika oönskade kemikalier i sina varor framöver. Genom att analyserna har det också kunnat visas att de farligaste ftalaterna faktiskt förekommer i leksaker, trots att de är förbjudna. En miljönytta är att dessa varor plockats bort från hyllorna men framförallt understryker det hur viktigt det är att ställa krav och att följa upp kraven. Den mediala uppmärksamheten som projektet fått (nationella TV-inslag i Rapport och Aktuellt, och lokala reportage i Radio Göteborg, Radio Malmöhus, Sydsvenska Dagbladet, Sydsånska Dagbladet och City Malmö) har också bidragit till att sprida kunskapen om kemikalier i leksaker. Detta har gett en påverkan i flera leverantörsled och har, förhoppningsvis, också ökat medvetenheten hos konsumenterna.

Förvaltningen bedömer att det finns ett stort behov av fortsatt varutillsyn i detaljhandeln. Tillsynen bedöms bli mer effektiv om varors kemiska innehåll analyseras. Under nästa år planeras, inom storstadssamarbetet, att besöka lågprisbutiker som har både leksaker och andra varor i sitt sortiment.

Rapporten har sammanställts av miljöförvaltningen i Stockholm.

Slut

Bilagor

1. Rapport ”Kemikalier i leksaker – tillsyn av detaljhandeln”
2. Tabell med redovisning av resultat från besökta butiker